

Yazar: (E)Tuğg.Dr.Oktay Bingöl

Suriye'ye Askeri Müdahale ve Bölgesel Savaş Olasılığı (2)

Bir önceki yazımızda; Suriye krizi özelinde bölgesel savaşın ne anlama geldiği tanımlanmış, benzer tarihsel örnekler ile içinde bulunulan bağlamın aktörleri ve çeşitli dinamiklerin analizine dayanarak bazı çıkarımlar yapılmıştır.

Çıkarımlardan tekrar vurgulanması gerekenlerin başında, küresel ve bölgesel aktörlerin içinde bulunulan süreçte bölgesel bir savaş istememeleri, her birinin farklı nedenlerle **sürdürülebilir istikrarsızlık** veya **kırılgan bir istikrardan yana oldukları** gerçeği gelmektedir. İkinci çıkarım ise; Suriye krizinde **sınır aşan dinamiklerin ve bölgenin önemli bir kısmını kat eden kırılgan fay hatlarının** rasyonel oyun planlarından bağımsız olarak bölgesel karakter taşıyan **çatışmaları başlatma potansiyelidir**.

Bu yazıda ikinci çıkarımından hareketle tartışılmaya değer iki seçenek, sınırlı ve kapsamlı bölgesel savaş senaryoları, analiz edilecektir.

Sınırlı bölgesel savaş

Böyle bir savaşın harekât alanı; Suriye'nin elindeki ve desteğindeki silahların menzilleri ile başta terörizm olmak üzere asimetrik vasıtalarının stratejik etki yaratabilecek şekilde kullanılabilceği derinliği kapsayacaktır. Bu çerçevede harekât alanı; Lübnan, İsrail ve Ürdün'ün tamamını, Irak ve Türkiye'nin başta sınır bölgeleri ve ABD üsleri olmak üzere başkentlere kadar uzanan bir alanı içine alabilir. Ayrıca, Kıbrıs adası dâhil olmak üzere Doğu Akdeniz'i de eklemek gerekir.

Geçmiş örnekleri dikkate aldığımızda bölgesel sınırlı bir savaşa yol açacak olaylar şu şekilde kurgulanabilir;

- Suriye'nin kimyasal silahlarının uluslararası kontrol mekanizmasına devriyle ilgili süreç; şeffaf davranmama, taahhütlere uymama ve çeşitli provokasyonlar nedeniyle kesintiye uğrar.
- Gerginlik tırmanır, askeri müdahale tekrar öne çıkar.
- ABD füzelerle ve stratejik bombardıman uçakları ile Suriye'yi vurmaya başlar. Suriye hava savunması etkisiz kalır.
- Suriye SCUD füzeleri kullanarak İsrail, Türkiye ve Ürdün'deki ABD hedeflerine misillemede bulunur. Patriotlar çoğunu yakalar ancak birkaç füze hasar ve zayıyata yol açar.
- ABD ve İsrail füze ve hava taarruzları ile daha sert karşılık verirler.

- Hizbullah ve daha küçük radikal örgütler bölgedeki İsrail ve ABD hedeflerine (Elçilik, konsolosluk, radar vb.) saldırılar düzenlerler. Bu saldırılardan Türkiye de sınırlı ölçülerde etkilenir.
- Türkiye topçu ile misillemede bulunur ve sınırlı hava harekâtı yapar, Suriye buna cevap verir.
- Esad rejimine karşı yapılan saldırılar ağırlaştıkça İsrail hedef alınır. İsraililerin ve ABD'lilerin kaçırılması/rehin alınması olayları yaşanır.
- İsrail, önceki yıllarda olduğu gibi Lübnan'a operasyon düzenler, belli bölgeleri işgal eder.
- İsrail ve Suriye arasında Golan civarında çatışmalar yaşanır.
- Suriye'nin kuzeydoğu bölgelerinde "Özerk Kürt Bölgesi" ilan edilir.
- Türkiye bölgeye sınırlı müdahalede bulunur.
- Suriye'de Muhalifler bazı kentlerin kontrolünü tekrar ele geçirirler.
- Bu süreçte Rusya ve İran Suriye'yi destekler ancak açıkça müdahalede bulunmaz.
- BM'nin girişimleri artar.
- Rusya, İran, Çin, ABD arasında paralel diplomasi çalışır. Sıcak çatışmalar dondurulur.

Yukarıdaki olaylar serisinden çıkarılacağı üzere sınırlı bölgesel savaşın da ağır insani sonuçları ortaya çıkar. İstikrar biraz daha bozulur, Suriye ve bölgenin bir kısmı kaotik bir ortamın içine sürüklenir.

Kapsamlı bölgesel savaş

Suriye üzerinden başlayacak sınırlı bir savaştan kapsamlı bölgesel bir savaşa dönüm noktası bölgesel aktörler olan İran, Türkiye, İsrail, Mısır, Irak ve Suudi Arabistan'dan iki veya daha fazlasının doğrudan çatışmaya başlamasıdır. Diğer bir ifadeyle İsrail ile İran, Türkiye ile İran veya Suudi Arabistan ile İran doğrudan çatışmaya tutuştuklarında kapsamlı bölgesel savaş başlamış demektir. Dolayısıyla harekât alanı, aktörlerin topraklarının tamamını kapsayacak şekilde genişlemektedir.

Söz konusu aktörlerden bazıları bulunulan aşamada bir savaşı yürütecek askeri kapasiteden yoksundur. Örneğin, Irak askeri olarak güçlü olmadığı gibi siyasi olarak da parçalanmıştır. Mısır, askeri kapasitesi yüksek olmasına rağmen iç sorunlar nedeniyle denklemin dışına çıkmaktadır. Suudi Arabistan ise doğrudan çatışmaya girmek yerine büyük mali gücü ile diğer aktörlere sponsor olmayı ve çok sayıda devlet dışı aktörü kullanmayı tercih edecektir. Suudi Arabistan'ın tarihsel geçmişi de bu tespiti doğrular.

Geriye İran, Türkiye ve İsrail kalır. Kurulduğundan beri savaş içinde yaşayan İsrail, bekası/çıkarı söz konusu olduğunda ve ABD'nin desteğini aldığı için İran ile savaştan kaçınmaz. Bunun tam tersine İran-Türkiye çatışmasının çıkması ise kolay değildir. Ancak İran ile Irak'ın "batı", Suudi Arabistan ve diğer Körfez ülkeleri desteği ile on yıl boyunca kıyasıya savaştırıldıklarını unutmamak gerekir.

Diğer devletler ve devlet dışı aktörler ise bölgesel aktörlerin konumlarına göre dizilerler. İsrail'in taraf olması devlet dışı aktörlerin tutumunu etkileyebilir ancak Hizbullah, Hamsa, El Kaide, El-Nusra vb yapılar finansörlerini yalnız bırakamazlar ve kendilerine uygun yer bulurlar.

Türkiye'de PKK, Suriye'de PYD, Irak'ta Kürt Yönetimi, İran'da PJAK'ın tutumunu ise önceden kestirmek zordur. Bölgesel savaşın yaratacağı fırsatları değerlendirmek için **oportünist tarafsızlık** her zaman bir seçenektir. Ancak bölgesel bir alt üst oluş doğal olarak dört ülkedeki Kürt fay hatlarını da kırabilir.

Böyle bir savaşta, yıllardır ana yurt güvenliği sağlamayı öğrenmiş olan İsrail daha az zarar görür. Sırasıyla; Suriye, Lübnan, İran ve Türkiye en fazla etkilenen ülkeler olurlar. ABD, herhangi bir İslam ülkesinin fazla güçlenerek bölgesel hegemonya sağlamasına izin vermemek için düşmanına bile yardım eder. Tüm aktörler yeterince yıpranır, böylece gelecek on yıllar garantiye alınmış olur.

Rusya siyasi gücünü sonuna kadar, askeri gücünü ise dolaylı/örtülü olarak kullanır. ABD ve Rusya'nın birbirleriyle askeri olarak savaşması ise olasılık dışıdır. Rusya, böyle bir çatışmadan on yıllarca onaramayacağı yaralar alır.

Sonuç olarak kapsamlı bir bölgesel savaşın çıkması oldukça zordur. Sınırlı bir savaş ise şu anda yaşananların biraz daha şiddetlisi olarak olasıdır.

Son iki yazımızda Suriye bağlamında savaş senaryolarını irdeledik. Bunu yaparken asıl amaç barışın gerekliliğini vurgulamaktır. Barış savaştan kaçınarak yakalanabilir. Ancak bu **negatif barıştır. Pozitif barış** ise başta sömürü, gelir dağılımı, güç ve rant paylaşımı, din- mezhep ve etnik istismarlar olmak üzere yapısal çatışma unsurlarının ortadan kalktığı; adalet, demokrasi ve hoşgörünün tutum ve davranışlarımıza yerleştiği; barış dili, barış haberciliği, toplumsal işbirliği ve uyumun egemen olduğu bir çerçevede mümkündür. Bu anlayışla sonraki yazılarımızda pozitif barışa yer ayıracağız.

